

У СТРАТФОРДІ НА ЕЙВОНІ

Фрагмент

Театр на газонах Ейвону зелених
 Воздвигнув заморський банкір, —
 В цім домі нудному, в спотворених сценах
 На модний останній манір,
 Для купки обранців, лжемовців, лжевчених,
 Лиш тинь, а не генія твір,
 Виходить на суд, на вподобу, на пробу
 Зайжджому ледарю й снобу.

Де ж юрби, замовклі од величі слова,
 Де рокіт стривожених зал?
 Де ж мить, коли гасне трагедії мова,
 Овацій зростаючий швал?
 Де ж слава твоя, твоя вічна віднова
 У шумі народних похвал?..
 В ейвонським театрі спускають запону.
 Мовчить гордий лебідь Ейвону...

Далеко звідсіль, на гористому Сході,
 Де мріють Памірські шпалі,
 Долаючи прірви й річки бистроводі, —
 Таджик прикипів на сідлі, —
 В свистючих метілях, в гудучій негоді
 До міста він мчить звіддалі,
 Щоб в місто надвечір прибути й почути
 Замислене «Буть чи не бути?»

В донецьких степах, в комбайнерським
 фургоні,
 З англійцем старим віч-на-віч,
 Поквапливо змивши краплини солоні
 З обвітраних щедро облич,
 Дванадцятий вечір актори безсонні
 Готують «Дванадцятую ніч»,
 Щоб дзвінко й іскристо летіли тиради
 Під оплески олімпіади.

Євгеній ВІНОКУРОВ

ГАМЛЕТ

(З російської)

Ми зі стовпів і грубих перекладин
 за складом улаштували зал.
 І грав там Гамлета ефрейтор Дядин,
 і в муках руки вгору простягав.

Про нього щиро відзивався ротний,
 що він боець, якому все з руки.
 Він був міцний, осанистий, серйозний
 рябіли на обличчі веснянки.

Бувало, вийде, голову потупить,
 валомить руки скорбно завгодя,

Горянин в театру ліси мармурові
 З надхмарних осель увійшов,
 Щоб чуть, як на мужній рокочучій мові,
 Одній з старовинніших мов,
 Звучить, розгортаючись в грі стрімголовій,
 Поема про честь і любов, —
 І Яго клене, і втішає Отелло
 Чабан з полонин Сакартвело.

Коли над фронтоном квадрига завзята
 Засяє в морозній імлі,
 Проворні, меткі юнаки і дівчата,
 Чи сиві ткачі й ковалі
 Приходять, уважні й врочисті, як в свята,
 Послухати давні жалі, —
 І ткаля, сховавшись за пишні колони,
 Оплаче коханців з Верони.

Так, там ти живеш, в тих далеких народах,
 Де люди, тобі не чужі,
 Шанують твій подвиг, твій розмах, твій
 подих

І велич твоєї душі!
 Не може пливти гордий лебідь по водах,
 Змутнілих од гнилі і лжі,
 Не може марніти в задусі полону...
 І лебеді зникли з Ейвону.

Вже лебедів світлих нема на Ейвоні.
 Сльота, нескінченна сльота
 Закрила в холодній, струмливій запоні
 Старі ворікшірські міста.
 Ключами служник брязкотить на амвоні
 І листя опале зміта
 При вході, де сутінь беззвучна і сіра
 Сховала могилу Шекспіра.

і тільки скрикне «Бути чи не бути?»—
 всіх раптом розбирала сміхотня.

Я бачив Гамлетів багато дуже,
 що з тьми куліс ішли у світлий круг, —
 громоголосих, тонконогих, тужних...
 Промовлять слово — стихне все навкруг.

Серця замруть і затремтять біноклі...
 В тамтих — і пристрасть, і снага у гріл
 Та з нашим спільно мерзли ми, і мокли,
 і запросто сиділи при кострі.

ШЕКСПІР НА СЕЛІ

(З чеської)

Щасливе все, що відійшло в минуле!
 Те місто, млаю вічною повите,
 та гамірлива гавань, ті трактири,
 палади хмурі і святі собори,
 той лицемірний двір і той театр,
 де він єдиним богом був для натовпу,
 ті овлески бурхливі й скритий насміх,
 що з завидками ходить назирці,
 ті дружні гульбища в «Морській панянці»,
 де дотеп тряс дзвінки дзвіночки сміху,
 ті думи, повні відчаю і горя,
 з якими Гамлет плакав, Лір дряхлів,
 та «тьмяна леді», ті дівки біляві,
 які його тривожили у снах.
 Усе пройшло. Він стряс усе те з пліч,
 як сон тяжкий, немов страшні кошмари,
 і берегами рідного Авону
 тепер спокійно в роздумах блукає,
 і лагідно всміхається собі,
 як той, що виграв долю у життя,
 поетом бувши — любомудром став.
 Він зна тут кожну стежку, кожен куц:
 ось тут у вільсі розставляв сильце
 і чатував на перепілок змалку;
 а там ось мав таємну першу зустріч
 із дівчиною, а пізніше він
 стрічався кожен день із нареченою.
 Усе те сном здається наяву...

Поринув в думи він. З дзвіниці дзвін
 розлігся наокіл. Схилився день,
 і холодок легкий пробіг по тілі,
 пора вертатись. Чути голоси...
 Знайомі голоси... Що їм потрібно
 у цьому закруті, біля похилих верб,
 де він собі сховався наодиниці?
 Приклав до вуха руку, зорить в даль.
 Де тут взялися Джонсон і Драйтон,
 друзяки ті старі? Так, це вони,
 він добре знає сміх їх переливний.
 «Ось тут Вільям! Як ти сюди забрів?
 Ми в Стратфорді всі закутки обшарили,
 час до корчми, тебе чекають там,
 чекає кінва на столі старому
 і кісточки до гри — посидимо ж!»
 І він вітає приятелів щиро,
 сто згадок пробудилося в душі,
 сто випадків, сто дивних авантур,
 які при чарці розкажуть доречно.

Він радий їм. Від Пресвятої трійці
 ще квилить дзвін. І у готичних вікнах
 палає захід золотого сонця,
 стікає по надгробниках дідів,
 батьків, сусідів, в товаристві їх
 він спати буде теж — але безсмертним
 сном.

Дзвін стих у сутінках. Коловорот імлі
 і пішоходів проковтнув. Не видно.

Константи Ілдефонс ГАЛЧИНСЬКИЙ

ШЕКСПІР І ХРИЗАНТЕМИ

(З польської)

Уночі відпливав корабель до Арабії.
 Фейєрверки гули — скільки болю було в них!..
 Довго з палуби ще твоє око вабив
 з хризантемою білою полюбовник.

Ти цій квітці не вір: полюбовник зраджує,
 «в гирло рік він байдуже пливе по осонні», —
 хоч твій погляд зелений і губи червоні,
 і підвладна йому, він — під іншою владою.

Море — також театр поміж хвиль, і у ньому
 буде грати він роль серед труб Шекспіра,
 ти маленька така, ти така, наче ліра —
 на піску його сліду не стерти нікому.

Він — шалений Рембо, як розбурхане море,
ти не вір йому, згублене серце дівоче,
його очі страшні, чарівні твої очі,
він — то статуя й гордість, і людськості горе.

Ти не плач, перестань, ще наплачешся поночі,
та ж любов — це терпіння безмежне, як Овід.
Досить з тебе, коли він, смакуючи овочі,
десь згадає уста, соковиті, як овоч.

Ян СМРЕК

ДВІ НОГИ

(Із словацької)

По бруку дві ноги затупотіли.
Я враз пізнав їх музику — жіночі.
По них єдвабна шурхотіла сукня.
Куди ж отак спішили серед ночі?

Що сталося? Від чого утікають?
чи це любові гра, чи, може, драма?
Самотній жінці страшно серед ночі,
та й місто ще не бідне парубками.

В вікно дивлюсь: розхристана, побігла,
з плеча недбало чорний плащ звиса.
Що квапить ніжки ці — любов? ненависть? —
які ж вони струнки! яка краса!

Гукнув би зверху: — Не поспішайте!
Ромео тут, Джульетто, зачекай!
Але мовчу — розвіялася драма.
Її нема — гукай чи не гукай.

У тиші зникли дві ноги музичні.
Прошурхотів єдваб за рогом дому.
Ах, певно, где шаленої любові
хтось при вікні, неясному й глухому...

Яким палким горіли нетерпінням
ці дві ноги, співаючи по бруку.
А може, й не було у них адреси...
Якби-то взяв Шекспір перо у руку!

Стефан ПОПТОНЕВ

СОНЕТ ШЕКСПІРА

(З болгарської)

Від тих людей з обвітраним лицем,
від тих людей, у ватники одягнутих,
які ледь світ зриваються хапцем —
почув сонет Шекспірів я од них.

На завороті гальма заскрипіли.
І боксував автобус у воді.
Метал ячав, і дзеленчали пили.
Й сонет Шекспірів я почув тоді.

Два хлопці в робах, шкарубких од поту,
вели собі розмову мимохіть

про людську ніжність, що дійшла достоту
схвильовано із глибини століть.

Не бачив я облич — хіба в тім сутність,
що не назву вам їхніх прізвищ я?
Вони пішли між корпуси у сутінь,
звідкіль промінням днина засія.

За те мене — надіюсь — не осудять...
До нас прийшов-бо велетен-поет,
щоб назавжди віддати простим людям
свій незрівняний людський сонет.

Переклади Володимира ЛУЧУКА

